

РЕЗЮМЕТА НА НАУЧНИ ТРУДОВЕ И ПУБЛИКАЦИИ

на ас. д-р Диана Вескова Петкова,
представени в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент” по *методика на обучението по музика*, област на висше образование 1. *Педагогически науки, професионално направление, 1.3. Педагогика на обучението по...*, за нуждите на катедра „Предучилищна и начална училищна педагогика“, обявен от Тракийски университет – Стара Загора (ДВ, бр. 38 от 28.04.2023 г.)

Монографии:

Петкова, Д. (2023). *Дизайн за неформално музикално образование. Монография.* Стара Загора: Педагогически факултет, Тракийски университет. 142 с. ISBN: 978-954-314-114-2

Резюме:

В монографията е представен авторският поглед към педагогическия дизайн за неформално музикално образование в арторганизация. Като се приема извънучилищната и извънкласна форма като основа за неформалното образование, се разглежда релацията *неформално – формално образование* в съвременния свят. В посочения контекст се изтъква синергичната перспектива за развитие на неформалното музикално образование. Самото структуриране на българската неформална музикалнообразователна среда е обект на разглеждане в диахронен и синхронен аспект.

Анализира се разработеният **Модел на ART дизайн за неформално музикално образование**, в който се акцентува на създадения комплекс от **образователни програми**, които предоставят възможност за систематично развитие на музикалните способности на деца чрез активно участие в разнообразни представителни и публични изяви. Моделът се гради върху три основни функционални компонента. Първият е *систематичният компонент*, който е насочен към потребители от най-ранна детска възраст. Заложени са групови и индивидуални форми на взаимодействие, като се стартира от групова дейност и се финализира с индивидуално обучение по музикален инструмент. Вторият е *тематичният компонент*, който се основава на индивидуалния избор на потребителя от предлаганите образователни дейности в арторганизацията, като препоръчителни са груповите занимания с образователен характер и индивидуалните уроци по музикален

инструмент. Третият има структура на еднократно образователно събитие, без то да се обвързва с методична развиваща дейност, затова той би могъл да се назове *самостоятелен*. Иновативното в предлаганата система за неформално образование е обхващането на деца от най-ранна възраст, както и предоставянето на музикалнообразователни услуги за дълъг период от музикалнообразователната дейност.

Съществена част при структуриране дизайна за неформално образование представлява *музикалният образователен проект*, който се проявява в две области – музикална и социална. Социално-образователният проект предоставя възможността за формирането на музикално поведение при деца, потребители на социална услуга от резидентен тип, а образователният – осигурява експериментална област за художественотворческа дейност.

В книгата е разгледана и ролята на *проектните дейности* при създаването на среда за музикалнотворческа изява, музикалнопознавателна и социално-образователна дейност. Посочени са и планираните образователни събития, които имат за цел активиране потенциала за музикална изразност при децата, развитие на музикалните способности, трансформиране към нова активност, която да затвърди вече постигнатото, и въз основа на интериоризацията да се развият следващи умения с трансформация към последваща активност.

Водеща практика в цялостното функциониране на системата, заложена в създадения вариант на дизайн за неформално музикално образование, е **взаимодействието** с културни, образователни и социални институции, с което се създава корелационна *зависимост между формалната и неформалната среда, между частните и държавните структури*.

Основен метод на изследването в представения труд е *моделирането* на концепт за неформално музикално образование, който стъпва при *теоретичния анализ* върху същностни феноменологични характеристики. Ефективността на методическата система, която технологично го реализира, се установява чрез разработените **инструменти** за *експертна оценка* на социални музикални дейности, *експертна оценка* на музикалнообразователните дейности и с приложението на *анкетирание*, при което се изследва потребителското мнение за предоставяната образователна услуга. Използва се и *тестиране* за диагностициране на овладените знания относно музикални събития. **Критериите за оценка** ефективността на апробираната методическа система включват оценката на образователните продукти, оценката на проектните музикални социално-

образователни дейности, оценката на музикалните образователни проекти, оценката на представителните събития.

В основата на разработения дизайн и апробираната методическа система за неформално музикално образование, която технологично го осъществява, стои стратегия, базирана на понятията *Активност – Развитие – Трансформация (АРТ)*. Като се следва изведеният АРТ концепт със спираловидна функция, се реализира авторската визия за създаването на среда, насочена към развитие и проява на **музикално поведение** в процеса на педагогическо взаимодействие при неформалното музикално образование. Многократното повторение на концепта води до мултиплицираща се структура с потенциал за трансфер към формалното образование в процеса на комуникативно взаимодействие с художествените творби на музикалното изкуство.

Монографията съдържа **четири глави**, като *първата* е преглед на неформалното образование и в частност – неформалното музикално образование, **във втората** е представен дизайнът на музикалнообразователната среда. *Трета глава* разглежда проектните дейности в неформалното музикално образование, а *четвърта* е оценка на артдизайна за неформално музикално образование.

Петкова, Д. (2023). Музикалните компютърни технологии в образованието. Модел за комуникативно взаимодействие. Монография. Стара Загора: Педагогически факултет, Тракийски университет. 158 с. ISBN: 978-954-314-111-1

Резюме:

Монографията представя проекции на методическа система, в основата на която стои приложението на компютърните технологии в обучението по музика. Представени са изследователски процедури, свързани с дейностите „възприемане“ и „изпълнение“ на музикално произведение, които се разглеждат в контекста на съвременния дизайн на образователния процес в средното и във висшето училище. В този процес се акцентира върху променените роли на субектите в процеса на общуване с творби на музикалното изкуство.

Представените проекции на изследователска дейност обхващат голям времеви интервал, включващ авторския поглед към приложението на музикалните компютърни технологии в образованието на ученици и студенти. Първите стъпки са направени през 2005-ма година в средното образование с използването на универсални компютърни приложения (осъществява се обучение без използването на специализиран софтуер). На следващия етап търсенията се спират на възможностите за използването на

образователните игри в музикалното образование, базирани на компютърни технологии. Преминва се през създаването и апробирането на методическа система в средното училище за възприемане на музикално произведение, което е подпомогнато от целенасочено селектиран комплекс от компютърни програми (през първото десетилетие на XXI век). Стига се до разкриване възможностите, които предоставя специализираният софтуер, за подпомагане на музикалноизпълнителската дейност в дигитална среда на студенти, които са бъдещи детски и начални учители (в началото на 20-те години на настоящия век). Продължаващият изследователски интерес към музикалните компютърни технологии в образованието е предопределен от разбирането за техните възможности като ефективно средство за оптимизиране процеса на обучение, но и за реализиране на съвременни образователни подходи, какъвто е педагогическият дизайн.

В изследователската дейност се акцентира на *тестирането* за открояване на усвоените знания, на *наблюдението* предимно за определяне степента на овладените умения, както и на анкетирането за извеждане на ценностни ориентации на учещите се в процеса на общуването с творбите на музикалното изкуство, който е подпомогнат от приложението на компютърните технологии. Представените в монографията данни и обобщения от проведени изследователски процедури, свързани с различни етапи на цялостното проучване, не губят своята актуалност и днес. Те са проекция на овладените компетенции при обучаваните в различна степен на образование в резултат на създадената и приложена методическа система на работа с иновативен характер и със заложените предпоставки за бъдещ трансфер, която включва приложението в музикалното образование на разнообразен по своите същностни черти софтуер. При медиацията на преподавателя в средното и във висшето училище в процеса на общуване с творбите на музикалното изкуство чрез посредничеството на компютърните технологии се запазва фокусът към човека – възприемател, изпълнител и създател на музика.

Монографията съдържа **три** глави. В **първа глава** са разгледани **технически проекции на музикалните компютърни технологии в образованието**, във **втора** е представен дизайн на музикално-технологична среда, а в **третата** – методическа система за приложение на музикалните компютърни технологии в образованието.

Сидерова, Д., Петкова, Д. Интермедиялен хоризонт за литературното и музикално образование. Монография. ISBN: 978-954-314-115-9

Резюме:

Настоящата монография разглежда интермедиялността в образованието. Представено е включването на учебни дисциплини като *избираеми* в учебния план в университета: *Музика и текст в образованието* (образователно-квалификационна степен „бакалавър“) и *Комуникация чрез музика и текст в образованието* (образователно-квалификационна степен „магистър“). Вниманието се фокусира върху взаимодействието между две образователни области при формирането на представи при студентите по педагогика за семиотиката в изкуството. Типологичните граници в интермедиялността нямат точни очертания и обхващат различни явления. Така се определят динамичните взаимодействия и активните релации – вторични и третични семантични структури породени от комуникацията и трансформирани в информационна единица за реципиента.

Разработени са подходи и варианти за постигане на интердисциплинарна интеграция в образованието. Педагогическата комуникация се структурира в операционен модел, съобразно таксономията на Андерсън-Кратуол. Като инструмент за формиране на опорни точки в управлението на взаимодействие се въвежда „Часовникът“ на Кейт Хевнър.

Така апробираната технология е модел за приложение в бъдещата дейност на студентите, педагози..

Публикации:

Siderova, D., Petkova, D.(2023). A Conception for Intermediality through Text and Music in the Education of Future Kindergarten and Primary school Teachers, *Pedagogika-Pedagogy*, 95(3), p. 383-389.

Резюме:

Статията разглежда методологичните основи на учебни дисциплини, включени в образователния процес на студентите от бакалавърските и магистърските програми по предучилищна и начална училищна педагогика в Педагогическия факултет на Тракийски университет – град Стара Загора. Анализира се потенциалът на предложеното учебно съдържание, което е ориентирано към комуникацията между литературни и музикални творби чрез интермедиялността, като се моделира концептуален конструктор. Представена

е спецификата на изведените подходи и варианти за тяхното взаимодействие в средата на детската градина и началното училище (от интеграция към синергия). Акцентира се върху овладяването на компетенции от бъдещите учители за осъществяване на образователен процес с прилагането на засилени връзки между познавателните полета на българския език, литературата и музиката с цел овладяване на ключовата културна компетентност.

Петкова, Д. (2008). Интерактивни методи на обучение в задължителноизбираема подготовка (ЗИП) музика – 12. клас. Музиката – традиции и съвременност. Годишник на катедра „Музика“ на ЮЗУ „Неофит Рилски“, том IV, Университетско издателство „Неофит Рилски“ – Благоевград. стр. 83-89. ISSN: 1313-7298.

Резюме:

В доклада е разгледан проблемът за приложението на интерактивните методи на преподаване по музика в задължително избираема подготовка (ЗИП) в XII клас на средното общообразователно училище. Вниманието е насочено върху три от интерактивните методи: интеграция на информационните компютърни технологии с музиката, формиране на екип, работа в екип и създаване на краен продукт, реализация на проект. Основните инструменти са Microsoft PowerPoint и Internet. Целите са насочени към ефективното използване на уменията и компетенциите на учениците, придобити в часовете по информационни технологии за постигане на музикалнообразователните цели чрез фокусиране по-скоро върху управлението на знанията, а не върху самата технология. Представена е система, включваща пет образователни етапа за създаване от учениците на презентация по даден музикален проблем, използвайки образователните ресурси в интернет. В резултат на апробирания модел се наблюдава активизиране интереса на учениците стимулиране на творческата, евристичната и когнитивна дейност.

Петкова, Д. (2014). Приложение на MuseScore в обучението по музика на средно общообразователно училище в България – сп. Образование и Технологии. Иновации в обучението и образователните технологии, бр. 5, с. 160-163. ISSN:1314-1791. http://itlearning-bg.com/magazines/Spisanie2014/resources/spisanie_e_book_2014.pdf

Резюме:

Обект на разработката е приложението на специализиран музикален софтуер в обучението по музика с цел оптимизиране на обучителния процес е особена симбиоза между постиженията в информационните и компютърни технологии, образователните технологии и художествено-културната област от човешкото общество. Компютърът,

подсигурен с необходимия музикален софтуер, може да се разглежда като нов музикален инструмент за съвременното информационно общество и се явява помощно средство при възприемане на високохудожествени музикални образци. MuseScore е нотираща музикална програма, която се разпространява безплатно (GNU отворен лиценз). Използването на MuseScore спомага творческия процес като формира по-гъвкава обучителна система. Целеполагането в нея е обвързано с конкретни дейности. По този начин се постигат по-добри резултати в учебно-познавателната област, като се реализират образователната, развиващата и възпитателна функции на обучението и се създават възможности за самообучение в областта на музикалното изкуство на любителско ниво.

Петкова, Д. (2015). Тематични и творчески симулативни функции на информационните компютърни технологии в обучението по музика. *Международна научна конференция „Изкуство и образование – традиции и съвременност“ Т. 1, Пловдив, с. 253-266. ISBN: 978-954-2963-12-7.*

Резюме: В резултат от усъвършенстването на компютърните технологии музикалната култура като част от общочовешката е в преломен момент. На такъв етап в музикалното образование е важно да се създадат условия за плавен преход към модерните технологии, без да се отричат и пренебрегват съществуващите до този момент традиционни методи и средства на обучение. Ефективното използване на компютърната техника се определя от три взаимосвързани аспекта: технически, методически и организационен. Постигането на баланс между трите аспекта осигурява реализация на трите основни функции на ИКТ в обучението по музика: информативна, тематична и творчески-симулативна. Техническата обезпеченост вече е реализирана и тя се обслужва от информативната функция, но организационно и методически внедряването на технологиите изостава, което възпрепятства и приложението на тематичната и творчески-симулативната функции. В разработката са разгледани техническите, методически и организационни аспекти, които позволяват приложението на тематичните и творчески-симулативни функции на ИКТ.

Петкова, Д. (2016). Семантика на музиката. *сп. Докторантска академия. Вѐда Словена-ЖГ, с. 55-65. ISSN: 1314- 8664*

Резюме:

Семантиката на музиката е сравнително нова област в музикознанието. Предмет на семантиката е смисловата страна на научно обосноващите процеси в музиката. Значението

и смисълът на музикалния текст се корени във вътрешната семантична нееднородност, която води до подтекст, образуващ нови смислови единици. Фокусът на статията е насочен към два основни подхода в семантиката: музикалната семантика от гледна точка на лингвистичната семиотика и музикалната семантика от гледна точка на процеса на възприемане на звуковата материя.

Петкова, Д. (2017). Дигиталната компетентност на учителя по музика. Сборник доклади от международна научна конференция „Наука, образование и иновации в изкуството“, Пловдив, с.139-148. ISBN: 978-954-2963-23-3.

Резюме:

Дигиталната компетентност на музикалния педагог се формира в процеса на трансформиране на основни знания от областта на компютърните технологии в умения за изграждане на стратегии за ефективно им приложение в процеса на обучение. Синтезът между музика и технологични иновации е способен да направи сериозни промени в изкуството и функционирането му в социалния живот. Преходът от придобитите дигитални умения към приложението им в обучението по музика означава преразглеждане на професионализма на музиканта и ролята му като учител. Важен момент в дигитализирането на обучителния процес е съхранението на художествената стойност на музикалните образци. Музикалната дигитална компетентност се основава на уменията за работа със специализиран музикален софтуер и софтуер, който подкрепя опознаване семантиката на музикалния език и музикалното изкуство.

Петкова, Д. (2019). Специализираният музикален софтуер – средство за поддържане на интерактивна образователна среда в обучението по музика. Педагогическата комуникация: традиционна и дигитална, Втора международна научна конференция на ЦОКПС ООД, Синдикат на българските учители, Институт по реторика и комуникации, изд. Фабер, с. 397-409. ISBN: 978-619-00-0929-0.

Резюме:

Трансформирането на основни знания от областта на компютърните технологии в умения за изграждане на стратегии за ефективно им приложение в процеса на обучение е базисен етап от дигиталната педагогическа комуникация. Съвременната цифрова култура, пренесена в образователната среда, има потенциала да преобразува традиционните методи в интерактивни подходи. Формулировката *специализиран музикален софтуер* създава представи за огромни пространства с апаратно подсиуряване и инвестиране на средства.

В действителност това са програми, които превръщат компютъра в инструмент за творческа дейност, активират процесите на възприемане, осъзнаване и овладяване на необходимите културни компетенции. В разработката са представени възможностите за приложение в обучението по музика на три програми със свободен лиценз (GNU отворен код): *MuseScore*, *Audacity* и *LMMS*, съответно нотиращ софтуер, аудиоредактор и секуенсър.

Петкова, Д. (2020). Семантичен подход в обучението по музика в общообразователното училище. Годишник на Педагогически факултет, Тракийски университет – Стара Загора, том XVII, 2535-1125; DOI: 10.15547/YbFE.2020.12

Резюме:

Приложението на семантичния подход в музикалната педагогика отговаря на редица търсения в художественопознавателна дейност. Той дава ключ към смисловия анализ на художественото произведение и включва достиженията на различни научни дисциплини. В доклада са разгледани основните компоненти на семантичен анализ и йерархичните структури в приложението им в обучителния процес.

Анализиран са възможностите на специализирани музикални компютърни програми и Часовникът на К. Хевнер като педагогическа технология, подпомагаща семантичния анализ.

Петкова, Д. (2021). Дизайн на музикално-педагогическото взаимодействие в съвременното артпространство. Периодично издание „Управленски и маркетингови проблеми в изкуството“ V, с ISSN 2603-462X (под печат).

Резюме:

В доклада се представят практики от музикално-културната комуникация в частна арторганизация – „Дивизи“ – гр. Пловдив. Във фокуса е методическата система, разработена в средата на пазарните взаимоотношения. Анализират се създадените образователни продукти и целите им въз основа на музикално-педагогическото взаимодействие.

Петкова, Д. (2021). Учебната програма по музика в X клас – синтез на традиции и иновации, „Диалогът в образованието – съвременност и перспективи“, Десети международен есенен научно-образователен форум, ISBN: 978-954-07-5231-0.

Резюме:

Учебната програма по музика в X клас е своеобразно съчетание на традиционни образователни и иновативни технологии. Всяка иновация се заражда върху традиционно устойчива структура с цел нейното обогатяване. От гледна точка на компетентностния подход и дигиталната трансформация на обучението учебната програма по музика създава възможности, които не са регламентирани като очаквани резултати, но се възприемат като естествена проява на педагогическото въздействие. Такъв вид проява е колективното свирене на виртуални инструменти като част от музикалните дейности. Свиренето на музикален инструмент в часа по музика променя стереотипите в образователната дейност, а използването на смартфон с подходящи онлайн приложения като инструмент на музикалната дейност формира музикални способности, създава условия за творческа дейност във всеки един момент от ежедневието.

Петкова, Д. (2022). Дизайн на музикалноизпълнителската дейност в електронна среда при обучението на студенти от начална и предучилищна педагогика. Годишник на Педагогически факултет, Тракийски университет, том XVIII, DOI: 10.15547/YbFE.2022.23.

Резюме:

Организацията и управлението на музикалните дейности в дигитализирана образователна среда е основано на технологични решения, които съхраняват структурата на художественото взаимодействие. В доклада се представя модел на музикалнообразователна дейност в електронна среда. Той цели формиране на необходимите компетенции при бъдещите предучилищни и начални педагози за реализиране на педагогическото взаимодействие в обучението по музика в детската градина и в начална училищна степен. Разгледани са компенсаторни механизми за осъществяване на музикалните дейности. Анализира се потенциалът на специализираните музикални програми и дигиталните ресурси за осъществяване на качествен образователен процес по дисциплината „Методика на обучението по музика в детската градина и началното училище“ при студентите в Педагогическия факултет на Тракийски университет – град Стара Загора.

Петкова, Д. (2022). Музикалната образованост и принципи на музикалното възпитание в публикациите на Иван Камбуров, Академичен форум „Интегрална музикална теория“ 9, 100 години НМА, ISSN 2367-5985.

Резюме:

Иван Камбуров (1883 – 1955) е известен български музиколог, фолклорист, педагог и музикален критик. В статията са представени неговите музикалнопедагогически възгледи, които се основават върху един по-критичен поглед към отговорностите на институциите, семейството и държавата за реализирането на музикалнопедагогическото взаимодействие. Изведени са основните принципи на музикалнообразователния процес, както и някои изключително иновативни стандарти за музикална образованост, разгледани в първа част на книгата му „Музика и народ“.

Петкова, Д. (2023). Модел за формиране на нотна грамотност в ранна детска и предучилищна възраст в неформалното музикално образование. Национална научна конференция, „Пролетни научни четения 2023“ (под печат)

Резюме:

В разработката е засегнат проблемът за нотното ограмотяване на деца и ученици. Изведени са параметрите на възможните образователни дейности в рамките на художествената комуникация. Предложен е модел за ранно детско музикално ограмотяване в неформалното образование. Разгледана е образователна структура, имаща за цел формиране на умения за разпознаване на музикални символи и обвързването им със звуковисочинно движение в мажорен лад.

Petkova, D. (2023). Digital Technologies Functionality in Musical Education. Norwegian Journal of Development of the International Science, No 111, p. 51-58, <https://doi.org/10.5281/zenodo.8091847>.

Резюме:

Разработката представя възможностите на специализираните музикални програми за повишаване когнитивната дейност в часовете по музика. Изведени са модели за приложение в образователния процес на нотиращ софтуер, аудиоредактор и секуенсър. Разгледани са различните функции на компютърните технологии в образователния процес и е коментирана необходимостта от приоритетно насочване вниманието към ефективни средства като инструментариум в процеса на педагогическо взаимодействие. Представени са резултати от проведен експеримент.